

УДК 7.034:687.01(4-15)

О.М. Воронцова

ЮВЕЛІРНІ ПРИКРАСИ ZIBELLINO ЯК УНІКАЛЬНИЙ ВИТВІР ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА ІТАЛІЙСЬКОГО РЕНЕСАНСУ

Постановка проблеми. Епоха Відродження відзначилась блискучим розвитком декоративного мистецтва, зокрема ювелірного, що ґрунтувалось на художньо-композиційних засадах Ренесансу та численних ювелірних техніках, більшість з яких були новими для свого часу. Доба Італійського Відродження вдосконалила ювелірну майстерність, створила неповторну естетику, сформувала художню мову, що передавала особливості світосприйняття художника.

Ошатний, мальовничий та яскравий костюм італійського Ренесансу неможливо уявити без коштовних аксесуарів. В епоху Відродження ювелірні прикраси були поширені в усіх прошарках суспільства і виготовлялись у великій кількості як із дорогоцінних, так і простих матеріалів.

Особливим нововведенням Ренесансу був аксесуар zibellino – шкірка соболя або куниці, яку носили задрапірованою на шиї або підвішеною на коштовному поясі з дорогоцінних металів, найчастіше з золота та срібла, зібраного з окремих рухливих ланок. Найдорожчі zibellino були оснащені головою та лапками ювелірної роботи, інкрустовані дорогоцінним камінням та декоровані орнаментом, виконаним у техніці гравірування по металу [20; 121].

Метою даного дослідження є мистецтвознавчий аналіз жіночих прикрас доби італійського Ренесансу – zibellino; визначення їхнього призначення, семантичного змісту, художньо-композиційних особливостей, ювелірних технік виготовлення та декорування, соціальної знаковості.

Методи дослідження. Під час роботи над темою автором використано мистецтвознавчу методологію щодо збору, структурування, систематизації та аналітичного дослідження матеріалу, а саме:

– метод спостереження (натурного обстеження) для епізодичного та систематичного вивчення специфічних характеристик прикрас zibellino шляхом візуального аналізу, фото фіксації і авторських замальовок;

– метод порівняльного аналізу для визначення подібності, відмінності або аналогій між схожими ювелірними об'єктами, а також для визначення загальних специфічних ознак, притаманних цим об'єктам;

– метод наукових гіпотез, який допоміг зорієнтуватися на побудову наукової теорії шляхом осмислення і переосмислення фактичного матеріалу на основі припущень, що факти є наслідком дії ще не досить вивчених законів і закономірностей.

Аналіз існуючих досліджень і публікацій свідчить про те, що вивченню історії розвитку ренесансного костюма присвятили наукові праці численні вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Кібалова Л. [5], Камінська Н. [4], Комиссаржевский Ф. [6], Вейс Г. [3], Буркхардт Я. [2], Фукс Е. [11], Нанн Д. [8], Блейз А. [1], Стамеров К. [9], Мерцалова М. [7] та ін. Але варто зазначити, що дослідженню ювелірних виробів доби Відродження вказані дослідники майже не приділяли уваги і згадували про них лише побіжно.

У вітчизняній науковій літературі про жіночі прикраси Італійського Ренесансу можна знайти лише кілька абзаців і незначну кількість ілюстрацій; про аксесуари zibellino зовсім не згадується. Серед зарубіжних дослідників ювелірних прикрас доби Відродження можна виділити: Шеріл Тауні (Sherrill Tawny) [20], Діану Скарісбрік (Diana Scarisbrick) [19], Жанет Арнольд (Janet Arnold) [12], Орсі Ландіні (Orsi Landini) [18], Кароль Фрік (Carole Frick) [13]. У якості джерельної бази при проведенні дослідження автором використані оригінальні

музейні експонати XVI століття, представлені у Галереї Уффіці, Флоренція (Galleria degli Uffizi); Галереї Боргезе, Рим (Galleria Borghese); та Музею Палаццо, Венеція (Museum of Palazzo Venezia); зокрема ескізи ошатних венеціанських суконь відомого італійського художника епохи Відродження Сезаре Вічелліо (Cesare Vecellio) [22] та гравера Ерасмуса Хорніка (Erasmus Hornick) [14].

Результати дослідження. В Італії, як відомо, заможні жінки носили золоті ланцюжки та інші дорогоцінні ювелірні вироби: широкі кільця з намистин у вигляді коміра, що називалися «карканет» (з італійської – *carcanet*); сережки, браслети, перстні і дорогоцінні шпильки для волосся. Серед дворянства користувалися популярністю гнучкі пояси ювелірної роботи, зібрані з окремих, рухливо з'єднаних ланок, а також великі брошки, що використовувались незалежно від вибору сукні та її кольору. Проте, слід зазначити, не всім жінкам або чоловікам було дозволено носити ювелірні вироби через закони, що регулювали споживання предметів розкоші в Італії XVI ст. Вони обмежували носіння деяких видів ювелірних виробів і розкішних тканин, таких, як пурпурово-фіолетовий оксамит, який дозволено спочатку лише для королівської знаті, а потім і дворянства. Новий заможний клас купців, що за правом народження не були аристократами, не могли носити прикраси на одязі або тканини, обмежені регламентом.

З усіх аксесуарів, якими дворяни розважали себе в XVI столітті, *zibellino* посідало особливе місце. Його часто називали «блошиним хутром» або «палантином», у буквальному сенсі ця прикраса являє собою шкурку соболя (що й перекладається італійською як *zibellino*). Хоча інколи ця прикраса виготовлялась і з хутра горностая, куниці, рисі чи інших тварин.

Марія, королева Шотландії, була власницею однієї з цих екзотичних прикрас, про що свідчить документ 1561 р., – «шовково-плюшева шкірка тварини з головою із гагату, вкритою золотом і підвішена на чорному ланцюжку» [21; 83]. *Zibellino* часто мали голову і/або лапи, прикрашені коштовностями, залежно від моди і законів XV-XVI ст. Так, закони Італійського Відродження торкалися регламенту навіть на довжину золотого ланцюжка. Популярним було носіння *zibellino* на ланцюжку на поясі, в руці або перекинутим через праве плече, хоча деякі полотна портретного живопису вказують на те, що їх носили і на лівому плечі [22; 24].

Плетений ремінь-ланцюжок міг кріпитися за кільце у роті тварини (гравюра Фламандського ювеліра, гравера і художника Ерасмуса Хорніка «Дві морди і одна лисяча лапка», 1562 р., з фонду Британського музею [14] або мати «комірць-ошийник», як показано на портреті Джулії Гонзага (Крістофано дель Атиссімо, 1535 р.).

Першими, хто ввів моду на носіння *zibellino* були Ізабелла і Беатріче д'Есте – онучки Неаполітанського короля, одні з найвпливовіших і освічених жінок епохи, законодавиці моди. І вже з початку XVI ст. *zibellino* регулярно згадуються в листах, різного роду документах, списках коштовностей, подарунків, книгах і т.д. [19; 99-100]. Ці прикраси були популярним аксесуаром для дворянок північної Італії і задокументовані вже наприкінці XV ст.

Перша відома згадка про *zibellino* датується 1467 р. Під час інвентаризації речей Чарльза Сміливого герцога Бургундського, – «куниця, що накидається на плечі, з головою і лапками з золота, очима з рубінів, з діамантами на морді і лапках».

Наступна згадка задокументована вже в міланському джерелі у 1489 році і розповідає про прикрашеного соболя, якого носила Ізабелла Арагонська, герцогиня Мілану [20; 141]. Є історичні свідчення, що мода на *zibellino* поширилася до Португалії в 1520 р. і Франції в 1529 р. Ці прикраси також згадуються в описі речей короля Генріха VIII (1540 р.) та Марії Стюарт (1560-ті роки).

Мода на цей аксесуар припинила своє існування лише наприкінці XVI століття.

Стиль повільно поширювався на Північ і Захід.

Мері, королева Шотландії, привезла з собою хутряну прикрасу з Франції в 1561 р., одна з її *zibellini* була з золотою головою [20; 132]. Єлизавета I, королева Англії, отримала

«соболину шкірку з повністю золотою головою та лапками, інкрустованими діамантами та рубінами» як новорічний подарунок від графа Лестера в 1585 р. [12; 327].

Існує чимало гіпотез щодо призначення цих прикрас. Версія про те, що zibellini використовувалися для лову бліх, висловлена в 1894 р. австрійцем Венделін Бехаймом у написаній ним біографії Філіпіни Вельзер, дружини Фердинанда II ерцгерцога Австрійського. В.Бейхам висунув гіпотезу, що хутро було призначене для залучення бліх до хутряної прикраси від тіла користувача, тобто людини [20; 121]. Але інший автор докладного дослідження, присвяченого zibellini, Тауні Шеррілл підкреслює, що протягом майже всієї історії ці прикраси в Італії називали саме zibellino (і) – або ж в інших країнах (Англії, Німеччині, Франції) їх називали «куниця», «соболь» або «горностай» рідною мовою, а не «блохоловки». Відомий паразитолог, професор Канзаського університету, визнаний фахівець у галузі паразитології, підтвердив, що бліх притягує не хутро з мертвої тварини, а тепло живого тіла: «так що стрибати з людини на мертвою шкірку їм ні до чого, бо блохи не мають інтересу до «мертвого» хутра, їм не вистачає тепла і крові» [20; 122].

Є припущення, що zibellino було символом родючості жінки або так чи інакше пов'язане з вагітністю та пологами. Офіційний сайт Walters Art Museum повідомляє, що zibellino також слугувало в якості захисного амулету для вагітних жінок. Вважалося, що носіння хутра куниці збільшує родючість жінки і захищає її під час вагітності. Неймовірно, але з часів античності, вважали, що куниця зачинає через своє вухо або рот (і, отже, цнотливо).

Елеонора Толедо була власницею чотирьох таких прикрас. Одна з них виготовлена з дорогоцінного хутра крота, що став одним із перших тогочасних талісманів жіночої родючості. Недарма Елеонора названа в народі «la Fecondissima» («найродючіша») [17; 103]. У Елеонори і Козімо Медічі було 11 дітей, з яких достеменно відомо про п'ять синів, які досягли повноліття (Франческо, Джованні, Гарсія, Фердіنانдо і П'єтро). До одруження Казімо з Елеонорою династії Медічі загрожувало згасання через відсутність спадкоємців. Елеонора забезпечила силу і процвітання Тоскани. Її дочки вийшли заміж за представників кращих родин Італії; два її сини, – Франческо і Фердінандо, правили як герцоги Тоскани довгі роки; Марія, дочка Франческо, згодом стала королевою Франції, завдяки заміжжю з королем Франції Генріхом IV [10; 367-368].

Zibellini з куниці або соболя були також популярні в якості весільних подарунків; їх описи можна зустріти в документах переліку приданого нареченої. Ці вироби з рисі символічно пов'язане з цнотливою поведінкою і користувалося популярністю серед літніх матрон, у той час як прикраси з соболя були призначені для молодих дружин [5; 62]. Аксесуар із горностая асоціювався з народженням дитини [20; 134]. Zibellini також часто зображували на весільних портретах знатних родин [20; 138].

Дочка Елеонори Толедо, Ізабелла Медічі, зображена з прикрасою zibellino на портреті, написаним одним із членів художньої студії Бронзіно та був замовлений до шлюбу Ізабелли та Паоло Джордано Орсіні в 1558 році [17; 92].

Іноді аксесуар zibellino декорували екстравагантно. Декор міг включати срібло, золото, гагат, кришталю, рубіни, діаманти і т.д. У деяких випадках голови для zibellino виготовляли з суцільного гірського кришталю. Але, на жаль, вони не збереглися і візуальна портретна репрезентація відсутня. Згадка про гагатові голови zibellino міститься в описі речей Марії Стюарт королеви Шотландії за 1561 рік, – «zibellino з гагатово-кришталевою головою». Відомо, що за цінами на коштовності того часу кришталеві та гагатові голови були більш дешеві, ніж золоті. На початку XVI ст. з'явилися перші свідчення про «підроблені» голови zibellino тільки тому, що вони були виготовлені зі срібла, а не золота. Їх рясно декорували як, наприклад, голову куниці, що знаходиться в Художньому музеї Уолтерса (The Walters Art Museum).

До середини XVI ст. zibellini коштували дорожче, ніж вироби з суцільного золота. Ціна за сорок шкурок перевищувала 1000 флоринів. Для порівняння, у 1467 р. гонорар Джованні

Гілберті, відомого і шанованого вишивальника, за роботу над рукавами ошатного вбрання Франческо Кастеллані для його весілля з Леною Аламанні, складав 50 флоринів. За рік до цього, заможний аристократ Марко Паренті витратив понад 100 флоринів на вишивку золотом і перлами на комірці сукні та браслетах для своєї дружини і дочки. У порівнянні з вартістю матеріалів, як бачимо, гонорар вишивальника був скромним. У той час як вишивальна компанія «Niccholo d'Antonio e Compagni richamatori» отримувала за замовлення вишивки позолоченими срібними нитками та перлами на жіночому вбранні понад 37 флоринів, фактична заробітна плата вишивальника, що виконував роботу, була від двох лір до трьох флоринів за вишивку однієї сукні [13; 54-55].

Така висока ціна робила *zibellino* переконливим предметом розкоші. Це і було підставою для введення законодавчої бази, що регулювала споживання предметів розкоші, щоб у подальшому обмежити суми, витрачені на елементи костюма XVI ст. [20; 145]. Наведемо приклад: 1545 р., Болонія: «Для того, щоб уникнути зайвих витрат і зробити ціни на прикраси виправданими, стосовно *zibellini* і їх прихильників було встановлено, що не можна виготовляти голови, лапки, або інші частини аксесуара з золота, срібла, перлів або дорогоцінного каміння». Але в законах теж були виключення: «можна носити *zibellini*, прикріплені на золотому ланцюгу з будь-яким декоруванням, якщо його зазначена довжина не перевищує ціну 15 і 20 *скуді*» (*скуді* – італійська велика срібна монета) [15; 44]. Правда, через півроку вийшла поправка до цього закону, суть якої зводилася до того, що для найбільш заможних аристократів в особливих випадках дозволяється нехтувати законом стосовно заборони на *zibellini*.

1545 р.: «*виняток* становить лише для тих, хто *дуже хоче* носити *zibellini* із золотою головою і *гратися* з золотими лапками, на золотому ланцюзі без перлів або дорогоцінного каміння будь-якого роду. Це обнадіює, що знатні дами будуть задоволені першою постановою і не дотримуватимуться другої» [15; 43].

Проаналізувавши саме таке трактування поправки до закону Болонії 1545 р., автором висунуто гіпотезу, що можливо, *zibellini* виступали в якості засобу для релаксації та стресового розвантаження людини. У цитаті з наведеного закону сказано саме так: «...і *гратися* із золотими лапками», тобто підкреслюється терапевтична важливість тактильних відчуттів жінки від м'якого хутра та перебирання гнучких золотих лапок. На сьогодні вченими встановлено, що стимуляція нервових закінчень на кінчиках пальців допомагає людині впоратися зі стресом. Наведена вище цитата з закону вказує також на тих, хто «дуже хоче» бути власником *zibellini*. На думку автора, мова йде про жінок, емоційно залежних від контакту з цим особливим аксесуаром, що знімав нервову напругу.

На основі аналізу поправки до закону про *zibellini* (Болонія, 1545 р.) автор висуває гіпотезу про істинне призначення цього особливого аксесуару, а саме – знімати нервову напругу та вберігати від стресу шляхом приємних тактильних вражень завдяки стимуляції нервових закінчень на кінчиках пальців жінки. Отже, можна сказати, що *zibellini* – прообраз сучасних антистресових аксесуарів, іграшок та подушок із наповнювачем із дрібних гранул полістиролу, холофілу, пенопласту чи звичайної натуральної крупи (гречки, рису, проса тощо). Сьогоднішні антистресові аксесуари неймовірно корисні, бо знімають нервовий стрес, діють у якості масажера на ділянки тіла людини, позитивно впливають на активну роботу мозку, покращують пам'ять та концентрацію.

Цікаво, що *zibellini* з золотою головою були дозволені в Болонії лише для жінок, що перебували у шлюбі не менше двох років. Утім, законодавча база була невблаганною.

– 1565 р., Мілан: дворянкам заборонено носити «перли або будь-які коштовності на ...головних уборах, поясі, лапках і головах *zibellino* або на комірці» [15; 44].

– 1575 р., Чезена: «*Zibellini*, виготовлені з рисі, куниці чи з іншого хутра, що повністю або з частково прикрашеними головами з золота, срібла або без, і те ж саме стосується лапок чи ланцюга для всіх жінок будь-якого положення чи стану, навіть якщо їхні чоловіки хочуть, неважливо хто – це не дозволено, заборонено» [15; 45].

Унікальною джерельною базою для вивчення zebillini, що збереглася до наших днів, послужили наступні артефакти:

1520 р. – акт обліку гардеробу Ізабелли Португальської [15; 47];

1501 р. – облік приданого Паоли Гонзага [15; 47];

1516 р. – золоте zebillini в обліку коштовних прикрас Лукреції Борджиа [24];

1547 р. – облік гардеробу Генріха VIII [15; 47];

1557-1562 рр. – камео Елеонори ді Толедо та її дітей – зображено Zibellino на плечі знатної дами [23];

1566 р. – облік речей Козімо Медічі [23];

1586 р. – облік коштовностей Камілли Мартеллі [15; 48];

1591 р. – облік дорогоцінних каменів і золота герцога Тосканського, Фердінандо Медічі [15; 47];

Ювелірні техніки, різновиди zebillini та способи їх носіння автором було вивчено на основі аналізу наступних живописних полотен:

1520 р. – Бартоломео Венето. Жінка, що грає на лютні. Пінакотека Брера, Мілан;

1522 р. – Лоренцо Лотто. Портрет Лючини Бремабатті. Приватна колекція;

1525 р. – Бернардіно Луїні. Жіночий портрет. Приватна колекція;

1531 р. – Мороні да Брешія. Портрет дами із сободем. Приватна колекція;

1532 р. – Парміджаніно. Антея. Музей Каподімонте, Неаполь;

1535 р. – Тіціан Вечелліо да Кадоре. Портрет Ізабелли д'Есте. Музей історії мистецтв, Відень;

1535 р. – Крестофано дель Алтісімо. Портрет Джулії Гонзаго в ранці. Приватна колекція;

1536-1538 рр. – Тіціан Вечелліо да Кадоре. Портрет Елеонори Делла Ровере герцогині Урбинської. Галерея Уффіці, Італія [23].

1539-1540 рр. – Парміджаніно. Портрет Камілли Гонзага з її трьома синами. Музей Прадо, Мадрид;

1552 р. – Паоло Веронезе. Портрет графині Лівії да Порто Тьене і її дочки Деїдамії. Художній музей Уолтерса, Великобританія;

1552-1553 рр. – Джованні Баттіста Мороні. Портрет Изотти Брембатті. Художня галерея і Академія образотворчого мистецтва, Бергамо, Італія;

1557 р. – Сафонісба Агуццола. Портрет Б'янки Паццоні з куницею. Картинна галерея, Берлін;

1558 р. – Алесандро Аллорі. Портрет Ізабелли Медічі. Галерея Уффіці, Італія [23].

1558 р. – Сафонісба Агуццола. Портрет знатної леді. Львівська Національна галерея мистецтв, Україна;

1559 р. – Сафонісба Агуццола. Автопортрет. Приватна колекція, Мілан;

1560 р. – Джованні Баттіста Мороні. Жінка в червоній сукні. Галерея старих майстрів, Дрезден;

1560 р. – Джованні Антоніо Фасоло. Сімейний портрет. Музей образотворчого мистецтва, Сан-Франциско;

Приблизно 1560 р. (точна дата невідома) – школа Веронезе. Портрет Лівії Барбїаді Белгамо з дочкою Ганною Елеонорою Санвіталє. Аукціон Крісті;

1565 р. – Джованні Баттіста Мороні. Портрет Анжеліки де Ніколлінес. Музей Конде, Франція;

1570 р. – Джованні Баттіста Мороні. Портрет знатної дами. Аукціон Крісті;

1570 р. – Джироламо Форні. Портрет жінок сім'ї Густі дель Жардіно. Приватна колекція;

1570 р. – Якопо Робусті Тінторетто. Портрет сім'ї з озброєнням. Приватна колекція;

1565 р. – Стівен ван дер Мелен. Францис Сідней Герцогиня Сакська. Кембриджський університет, Англія, Великобританія;

1575 р. – Невідомий автор. Венеціанська жінка в книзі «Mores Italiae» («Італійські звичаї»). Бібліотека рідкісних книг і рукописів, Єльський університет, Коннектикут, США;

1580 р. – Лавінія Фонтана. Портрет знатної дами з собачкою. Національний музей «Жінки в мистецтві», Вашингтон;

1580 р. – Тиціан Вечелліо да Кадоре. Портрет леді Канзісторіче. Музей історії мистецтв, Відень;

1588 р. – Алесандро Аллорі. Портрет знатної дами. Приватна колекція;

1584 р. – Лавінія Фонтана. Портрет сім'ї Гозадіні. Національна пінакотека, Болонія;

1586 р. – Лавінія Фонтана. Портрет Лаури Гонзага в зеленому. Галерея «Canesso», Париж, Франція;

1596 р. – Ніколас Хіллард. Елизавета I Тюдор із горностаєм. Приватна колекція.

Отже, у результаті проведеного мистецтвознавчого аналізу автор дійшов висновку, що *zibellino* – знаковий аксесуар епохи Італійського Ренесансу, який могли собі дозволити лише заможні жінки. Ця прикраса мала особливий семіотичний зміст та призначення: виступала в якості оберегу та символу родючості жінки, її здатності до продовження роду.

Провівши дослідження, автор висуває наукову гіпотезу, що *zibellino* – прообраз сучасних терапевтичних аксесуарів для зняття емоційної напруги і запобігання стресу, що використовувались заміжними знатними аристократками епохи Італійського Відродження також для збереження уваги і концентрації, покращення пам'яті і самовладання. Недарма зразки портретного живопису періоду Ренесансу зображують жінку, що тримає *zibellino* саме в руках. Цей аксесуар міг виступати в якості засобу релаксації шляхом приемних тактильних відчуттів від дотику до шкіри м'якого хутра та рухливих ювелірних елементів декору.

Список використаної літератури

1. **Блейз А.** История в костюмах от фараона до денди / А.Блейз. – М.: ОЛМА-ПРЕСС Экслибрис, 2002. – 176 с.

2. **Буркхардт Я.** Культура Италии в эпоху Возрождения / Я.Буркхардт. – М., 1996.

3. **Вейс Г.** История культуры: Костюм. Украшения. Предметы быта. Вооружения. Храмы и жилища. Обычай и нравы / Г.Вейс. – М.: Эксмо, 2002. – 960 с.

4. **Каминская Н.М.** История костюма / Н.М. Каминская. – М.: Легкая индустрия, 1997. – 128 с.

5. **Кибалова Л.** Иллюстрированная энциклопедия моды / Л.Кибалова, О.Гербенова, М.Ламарова; пер. на рус. язык И.М. Ильинской и А.А. Лосевой. – Прага: Артия, 1987. – 608 с.: ил.

6. **Комиссаржевский Ф.Ф.** История костюма / Ф.Ф. Комиссаржевский. – Мн.: Современ. литератор, 2004. – 496 с.

7. **Мерцалова М.Н.** Костюм разных времен и народов / М.Н. Мерцалова. – М., 1993. – Ч. 1. – 240 с.

8. **Нанн Д.** История костюма 1200-2000 / Д.Нанн. – М.: Астрель, Харвест, 2008. – 352 с.

9. **Стамеров К.К.** Нариси з історії костюмів. – Ч. II / К.К. Стамеров. – К.: Мистецтво, 1978. – 243 с.

10. **Стратерн П.** Медичи. Крестные отцы Ренесанса / П.Стратерн; пер. с англ. Н.А. Анастасьева. – М.: АСТ: Астрель, 2010. – 509 с.

11. **Фукс Э.** Иллюстрированная энциклопедия нравов. Эпоха Ренессанса / Э.Фукс. – М.: Республика, 1993. – 511 с.: ил.

12. **Arnold Janet.** Queen Elizabeth's Wardrobe Unlock'd / Janet Arnold. – Leeds: Maney, 1988. – P. 376.

13. **Frick Carole Collier.** Dressing Renaissance Florence: Families Fortunes & Clothing. Carole Collier Frick. – Baltimore: John Hopkins University Press, 2002. – 368 p.

14. **Hornick Erasmus.** Entwürfe für Prunkgefaße in Silber mit Gold / Erasmus Hornick. – BSB Cod.icon. 199 Augsburg oder Nurnberg, 1560-1565. – 50 p.

15. *Kovesi Killerby, Catherine*. Sumptuary Law in Italy 1200-1500, Catherine Kovesi Killerby. – NY: Oxford University Press, 2002. – 108 p.
16. *Moda alla Corte dei Medici, gli abiti restauranti di Cosimo, Eleanora e don Garzia*. – Firenze: Centro Di, 1993. – 107 p.
17. *Musacchio Jacqueline Marie*. Weasels and pregnancy in Renaissance Italy / Jacqueline Marie Musacchio, Renaissance Studies 15.2. – June 2001. – P. 87-172.
18. *Orsi Landini, Roberta & Niccoli, Bruna*. La Moda a Firenze 1540-1580. Orsi Landini, Roberta Bruna, Niccoli Bruna. – Firenze: Pagliai Polistampa, 2005. – 252 p.
19. *Scarisbrick, Diana*. Tudor and Jacobean Jewellery, 1508-1625 / Diana Scarisbrick. – London: Tate Publishing, 1995. – 104 p.
20. *Sherrill Tawny*: Fleas, Furs, and Fashions: Zibellini as Luxury Accessories of the Renaissance / Tawny Sherrill // Robin Netherton and Gale R. Owen-Crocker, editors, Medieval Clothing and Textiles, Volume 2. – P. 121-150.
21. *Textiles and Clothing, C. 1150-1450: Finds from Medieval Excavations in London (Medieval Finds from Excavations in London)* Boydell Press. – 236 p.
22. *Vecellio Cesare*. Vecellio's renaissance Costume Book / Cesare Vecellio. – NY.: Dover Publications, 1977. – 156 p.
23. *Galleria degli Uffizi* (музейна експозиція).
24. *Galleria Borghese* (музейна експозиція).
25. *Museum of Palazzo Venezia* (музейна експозиція).

Резюме

Розглянуто художні особливості аксесуарів ренесансного костюма, зокрема унікальних ювелірних прикрас доби Італійського Відродження – «зібелліно» (zibellino).

Ключові слова: декоративне мистецтво, аксесуари ренесансного костюма, ювелірні прикраси «zibellino».

Summary

Vorontsova O.M. Zibellino jewelry as a unique piece of decorative art of Italian Renaissance

The article deals with artistic features of Renaissance costume accessories, including unique jewelry of Italian Renaissance – «zibellino» (zibellino).

Key words: decorative art, renaissance costume accessories, jewelry, zibellino.

Аннотация

Рассмотрены художественные особенности аксессуаров ренессансного костюма, в том числе уникальных ювелирных украшений эпохи Итальянского Возрождения – «зібелліно» (zibellino).

Ключевые слова: декоративное искусство, аксесуары ренессансного костюма, ювелирные украшения «zibellino».

Надійшла до редакції 15.11.2013 р.